

Helyi tanterv Magyar nyelv és irodalom

5-8.évfolyam

Iskolánkban a magyar nyelv és irodalom tantárgyat az eddigi hagyományainknak megfelelően az új helyi tantervünkben is **két külön tantárgyként** nevezzük meg: magyar nyelv, illetve irodalom néven. Ennek megfelelően **külön érdemjeggyel** értékeljük a fenti két tantárgyat. A szétválasztás ellenére a tantárgyak összefüggnek, kölcsönösen feltételezik egymást, az egyes tudástartalmak mindkét területen a tantárgyi sajátosságok alapján jelennek meg.

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknál. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.

- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompenciák és a gondolkodás fejlesztését.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

MAGYAR NYELV

5-6. ÉVFOLYAM

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjenek íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjenek ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szöveggörnyezeti elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

AZ 5-6. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

5. évfolyam tananyag tartalma:

Magyar nyelv	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
I. Kommunikáció alapjai	
A jelek világa	Az országunk jelképeinek eredete Történelmi jelképeink értelmezése A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikáció fogalma, tényezői	
A kommunikáció nem nyelvi jelei	
A kommunikációs kapcsolat	
A beszélgetés	
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	
Hang és betű, az ábécé	Megelevenedett ABC (rajzok) Beszédtechnika Nyelvtörők A magyar helyesírás értelemtükröző és értelemmegkülönböztető szerepe Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata
Betűrend, elválasztás	
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	
III. Állandósult szókapcsolatok	
Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókinccsár Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje
Szóláshasonlatok	
Közmondások	
Szállóigék	
Köznyelvi metaforák	
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	
Hangképzés, fonéma	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása A személynévadás esztétikája
A magánhangzók csoportosítása	
Magánhangzótörvények:	
Hangrend Illeszkedés	

Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés	Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik A szótó és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok
A szavak szerkezete:	
Egyszerű és összetett szavak Szótó és toldalékok A képző, a jel, a rag	
V. Hangalak és jelentés	
Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban Nyelvi humor Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Többjelentésű szavak	
Azonos alakú szavak	
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	

6. évfolyam tananyag tartalma:

VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	
VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
Sajtótermékek jellemző jegyei	
VIII. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	
Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása Történelmi ragadványnevek Melléknevek főnevesülése
Az ige fogalma	
Az igeidők	
Az igemódok	

Az ige ragozása	Melléknevek metaforikus jelentése
A leggyakoribb igeképzők	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban
Az igék helyesírása	A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban
A határozószó	Karinthy Frigyes: Tegeződés
A főnév	Többszófajúság
Személynevek és helyesírásuk	Szófajváltás
A földrajzi nevek és helyesírásuk	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal A névmások szerepe a mondat- és
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	szövegépítésben
A melléknév	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
A melléknevek helyesírása	
A számnév	
A számnév helyesírása	A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyozók, mondatszók	

Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv tantárgy alapóraszám: 144 óra.

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 2-2 óra.

A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A témakörök áttekintő táblázata tantárgyanként és évfolyamonként:

Témakör neve	Tervezett óraszám
MAGYAR NYELV 5. ÉVFOLYAM HETI 2 ÓRA	72 óra / tanév
A kommunikáció alapjai	3
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	10

Állandósult szókapcsolatok	5
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	25
Hangalak és jelentés	6
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2
A SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL – ismétlésre, gyakorlásra (4), összefoglalásra (4), dolgozatíráásra és –javításra (6 óra)	14
MAGYAR NYELV 6. ÉVFOLYAM HETI 2 ÓRA	72 óra / tanév
A kommunikáció alapjai	3
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	6
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	47
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL -- ismétlésre, gyakorlásra (4), összefoglalásra (4), dolgozatíráásra és –javításra (6 óra)	14

MAGYAR NYELV 5.

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása

- A kommunikáció tényezőinek megismerése **FOGALMAK**

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés

TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

FOGALMAK állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése

- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés

Javasolt óraszám: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, hagyományos levél) jellemzőinek felismerése, alkalmazása

- Szövegtípusok III. (meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, vázlat, jellemzés, levél, meghívó

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

Javasolt óraszám: **2 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Részvétel könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán **FOGALMAK**

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI AZ 5. ÉVFOLYAM VÉGÉN:

A tanuló képes az egyszerű olvasott és hallott szövegek megértésére, rövid összefoglalására, gondolatainak érthető kifejezésére szóban és írásban. Tud folyamatosan olvasni hangosan és némán. Az előzetesen olvasott szövegek tartalmát el tudja mondani, tud a szöveggel kapcsolatos kérdésekre válaszolni. Képes a tanult műfajokban egyszerű, rövid terjedelmű szövegeket alkotni (elbeszélés, leírás). Írása tagolt, jól olvasható, hibátlanul másol, képes tollbamondás írására, írásbeli feladatok megoldására. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a hangokról, a betűkről, a szóelemekről. Felismeri a rokon értelmű, az ellentétes jelentésű és a hangutánzó szavakat, képes az egyszerűbb szólások és közmondások magyarázatára. Érti, felismeri és használja az alapvető kulcsfogalmakat.

MAGYAR NYELV 6.

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai

JAVASOLT ÓRASZÁM: **3 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben

- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása **FOGALMAK**

arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, kérdés, kérés

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (jellemzés, könyvismertetés, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, elektronikus levél, plakát, könyvismertetés.

TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

JAVASOLT ÓRASZÁM: 47 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyítók, mondatszók

- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyítók, mondatok

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

Javasolt óraszám: **2 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport,

könyvismertetés

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Képes a tanuló a nyelvi és nem nyelvi jelek helyes használatára a kommunikáció során. Az olvasott szöveget érti, adatokat tud visszakeresni. Képes a különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasására, értelmező felolvasására. Írása jól olvasható, rendezett. A megbeszélte olvasmányok vagy személyes élmény alapján képes elbeszélés, leírás, jellemzés és beszámoló elkészítésére. Ismeri az alapszófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, névmások, határozószó, igenevek), meg tudja őket nevezni, jellemzőiket meg tudja határozni. Ismeri a szófajok helyesírására vonatkozó szabályokat, tudja azokat alkalmazni is. Ismeri az alapvető kézikönyvek használatát.

7–8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagának a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.

A 7–8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikairetorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit

A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

7. évfolyam tananyagtartalma:

Magyar nyelvtan	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
I. Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	
Kommunikáció szóban és írásban	Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái
Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő	

Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás	Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
Vita és érvelés	
Kommunikációs zavar	
A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai	
Reklám, hirdetés, apróhirdetés	
II. Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek	
A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása	A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus Vonzatok és mondat szerkezetek A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival A szó szerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra
Az állítmány	
Az alany	
A tárgy	
Határozók Hely-, idő-, állapot- és módhatározó	
Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél- és állandó határozó	
A jelzők Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)	
A mellé- és alárendelő szó szerkezet	
Az egyszerű mondat szerkezete	
Az egyszerű mondat helyesírása	
Szóképzés	
Alárendelő szóösszetételek	
Mellérendelő szóösszetételek	
III. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	
A köznyelv és csoportnyelvek	A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szóképzésbeli jellemzőinek összevetése digitális anyagok segítségével
Nyelvjárások	
Ritkább szóalkotási módok	
Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	Torz mozaikszavak stílushatásai
IV. Könyvtárhasználat	

8. évfolyam tananyag tartalma:

V. Készüljünk a felvételire!

VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői Az érv és a cáfolat	Érvtípusok Egyenes érvelés, inverz érvelés
VII. Összetett mondat a szövegben	
A mellérendelő összetett mondat	A többszörösen összetett mondat Körmondatok az irodalmi művekben Az idézés fajtái
Az alárendelő összetett mondatok	
A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat	
Az összetett mondat helyesírása	
Az idézés	
VIII. Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan	
A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint	A rovásírás írásjegyei, fellelhető rovásírásos nyelvemlékeink A jövevényszavak jelentésváltozásai A nyelvújítás mulatságos túlkapásai
Nyelvünk eredete, rokonsága	
Nyelvtörténet, nyelvemlékek	
Nyelvújítás	

A 7–8. évfolyamon a magyar nyelv tantárgy alapóraszám: 144 óra.

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 1-1 óra helyett iskolánk diákjainak módjukban áll heti 2-2 órában tanulni a tárgyat.

A nyelvtan óraszámai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

MAGYAR NYELV 7.

Tervezett óraszám: heti 2 óra

Éves óraszám:72

Témakör neve	
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	3
Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, mellérendelő szó szerkezet	28
Szóalkotási módok: A szóösszetétel és a szóképzés	14
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	8
Könyvtárhasználat	2
Szövegértés, szövegalkotás	3

SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL -- ismétlésre, gyakorlásra (2), összefoglalásra (6), dolgozatírásra és –javításra (6 óra)	14
--	----

MAGYAR NYELV 8.

Tervezett óraszám: heti 2 óra

Éves óraszám:72

Témakör neve	Tervezett óraszám
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	3
Az összetett mondat a szövegben	21
Készüljünk a felvételire!	14
Nyelvtörténet, nyelvrokonság – játékosan	8
Szövegértés, szövegalkotás, kreatív írás	12
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL -- ismétlésre, gyakorlásra, tehetséggondozásra (8), összefoglalásra (2), dolgozatírásra és –javításra (4 óra)	14

Magyar nyelv 7.

Témakör: A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Javasolt óraszám: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben
- A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése

- Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (köszöntő, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

FOGALMAK kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, alkalmi

beszéd

TÉMAKÖR: Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek **Javasolt óraszám: 28 óra**

A szóösszetételek, szóképzés

Javasolt óraszám: 14 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A nyelv változásainak megfigyelése
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben
- Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése
- Az egyszerű mondat központozása
- Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai
- A mellérendelő és az alárendelő szó szerkezet fajtáinak megismerése, elemzése
- A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részeshatározó, mód- és állapothatározó, ok-és célhatározó, eszköz- és társhatározó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]
- A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata
- A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása
- A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete
- Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása
- Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

FOGALMAK

egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szó szerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyias, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend

TÉMAKÖR: A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása
- A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek)
- A nyelvek megjelenési formáinak ismerete
- A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése
- A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése
- A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása
- Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése

FOGALMAK

irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

TÉMAKÖR: Könyvtárhasználat JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

FOGALMAK

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

A továbbhaladás feltételei:

Helyesírás: Írása legyen olvasható és rendezett. Diktálás után írt szövegben legyen képes a hibáit javítani. Az alapvető és gyakran használt tulajdonneveket (saját adatai) írja hibátlanul. Nyelvtani ismeretek: Rendelkezzen a tanuló a 6. osztályban tanult nyelvtani ismeretekkel, biztonságosan ismerje fel a következő szófajokat: főnév, melléknév, számnév, névmás, igék, névelő, névutó. Ismerje a névszók fogalmát. Tudja elmondani az állítmány fajtáit, az alany és az állítmány kérdéseit. Ismerje fel az alanyt, az igei és a névszói-igei állítmányt. Tudja elmondani a tárgyias szó szerkezet kérdését, ismerje jelölési módját. Tudja felsorolni a határozók fajtáit, azok kérdéseit. (hely, idő, mód) Tudja felsorolni a jelzők fajtáit, azok kérdéseit. Ismerje fel a következő jelzőket: minőség, mennyiség.

Magyar nyelv 8.

Témakör: A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Javasolt óraszám: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával
- A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás,) felismerése és alkalmazása

FOGALMAK

tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás

TÉMAKÖR: Készüljünk a felvételire!

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban
- A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben
- A szókincs fejlesztése
- Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése
- A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása
- Reflektálás a szöveg tartalmára

- ☐ A szöveghű, értő szövegolvasás gyakoroltatása
- ☐ A hagyományos és a digitális írás fejlesztése
- ☐ Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása
- ☐ A helyesírási készség fejlesztése
- ☐ A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- ☐ A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása
- ☐ Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átisméltése

FOGALMAK

Az eddig tanult fogalmak átisméltése

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ☐ Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- ☐ A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat, ismertetés

TÉMAKÖR: Összetett mondat a szövegben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ☐ A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint
- ☐ Az összetett mondatok típusainak megismerése
- ☐ Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése
- ☐ A központozás megtanulása az összetett mondatban
- ☐ Az idézés szabályainak elsajátítása

FOGALMAK

összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

TÉMAKÖR: Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- ☐ a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben

- a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből
- a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése
- a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

FOGALMAK

rovásírás, nyelvemlék, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

A továbbhaladás feltételei:

Helyesírás:

- Írása legyen rendezett, jól olvasható. Megfelelő tempóban tudjon írni hallás után 10-15 mondatot. Diktálás utáni szövegben legyen képes a hibáit javítani. Az alapvető és gyakran használt tulajdonneveket írja hibátlanul. Kis hibával alkalmazza a mondatvégi és mondatközi írásjeleket.

Nyelvtani ismeretek:

- Rendelkezzen a tanuló az előző években szerzett nyelvtani ismeretekkel minimális szinten. □ Ismerje fel a mondatokat a beszélő szándéka szerint, az írásjeleket helyesen alkalmazza a mondatok végén.
- Tudja megkülönböztetni az egyszerű és az összetett mondatokat.
- Tudja elmondani az alárendelő összetett mondatok ismérveit, fajtáit, egyszerűbb összetett mondatot tudjon ábrázolni.
- Ismerje a mellérendelő összetett mondatok fajtáit, jeleit, néhány kötőszót, és tudjon elemezni egyszerűbb mellérendelő összetett mondatot.
- Ismerje fel a tanult szövegtípusokat (elbeszélés, leírás, jellemzés).
- Rendelkezzen minimális nyelvtörténeti ismerettel: tudja felsorolni nyelvrokonainkat, tudja jellemezni a magyar nyelv természetét (tk. szövegei alapján).
- Legyen fogalma a nyelvjárásokról, a nyelvváltozatokról.

ÉRTÉKELÉS

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI (5-8. ÉVFOLYAM):

1. Az egyéni szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlődése
2. A tanult elméleti ismeretek elsajátítása
3. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása
4. Az íráskép és az írásmód fejlődése

AZ ÉRTÉKELÉS FORMÁI:

1. Diagnosztikus: szintfelmérés, képességmérés
2. Formatív: szóbeli és írásbeli felelet

3. Szummatív: szóbeli és írásbeli felelet, témazáró (évente legalább 3), felmérés, félévi és évi osztályzat

Az értékelés a tanév alatt érdemjegyekkel történik, félévkor és év végén osztályzatot adunk.

Az írásbeli munkák értékelése:

91-100% = jeles

76-90% = jó

51-75% = közepes

34-50% = elégséges

0-33% = elégtelen